

217. CHUYỆN NGƯỜI BÁN RAU (Tiền Thân Seggu)

Thế giới thích hoan lạc...

Câu chuyện này, khi ở Kỳ Viên, bậc Đạo Sư kể về một nam cư sĩ bán rau trái. Câu chuyện này đã được nói đến trong Chương một (số 102). Tại đây, bậc Đạo Sư hỏi nam cư sĩ ấy:

- Nay nam cư sĩ, sao lâu ngày ông không đến?

- Bạch Thế Tôn, con gái của con thường hay cười. Sau khi thử thách nó, con đã gả nó cho con trai một gia đình quý tộc. Vì phải làm việc này, con không có dịp đến yết kiến Ngài.

Rồi bậc Đạo Sư nói với nam cư sĩ ấy:

- Nay nam cư sĩ, không phải chỉ nay con gái ông có giới hạnh. Thuở trước, nàng cũng có giới hạnh rồi. Không phải chỉ nay ông mới thử thách nàng. Thuở trước, ông cũng đã thử thách nàng.

Rồi theo lời nam cư sĩ yêu cầu, bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở xưa, khi vua Brahmadata trị vì ở Ba-la-nại, Bồ-tát làm một vị thần cây.

Lúc bấy giờ, người nam cư sĩ buôn bán rau trái này nghĩ: "Ta sẽ thử con gái của ta". Rồi ông đem cô vào rừng, cầm tay cô làm như thể ông có ham muốn tội lỗi với cô. Sau đó người cư sĩ đọc bài kệ đầu với con gái đang than khóc:

Thế giới thích hoan lạc,

Còn con gái của ta

Lại không khéo hiểu biết

Đối với chuyện hạ liệt.

Nay con còn được gọi

Thiếu nữ đồng trinh chăng?

Bị ta bắt trong rừng,

Thôi con đừng khóc nữa!

Nghe vậy, cô con gái nói:

- Thưa cha thân, con vẫn là con gái! Con không biết gì về dâm dục cả.

Rồi vừa khóc, cô vừa đọc bài kệ thứ hai:

Người đáng bảo vệ con

Khỏi buồn phiền đau khổ,

Người ấy là cha con,

Lại ác ý trong rừng,

Nay con khóc với ai,

Giữa núi rừng thanh vắng,

Người đáng bảo vệ con,

Lại muốn dùng sức mạnh?

Như vậy, người bán rau trái ấy thử con gái mình xong, liền đưa cô về nhà, và gả cô cho một chàng trai tốt. Về sau, ông mạng chung và đi theo nghiệp của mình.

-ooOoo-

Khi bậc Đạo sư kể Pháp thoại này xong, Ngài thuyết giảng các Sự thật. Cuối bài giảng, người bán rau chứng quả Dự lưu và Ngài nhận diện Tiền thân:

Lúc bấy giờ người cha và cô con gái là hai người hiện tại, còn vị thần cây chứng kiến câu chuyện ấy là Ta vậy.

-ooOoo-

218. CHUYỆN NGƯỜI LÁI BUỒN LỪA ĐẢO (Tiền Thân Kútavànija)

Man trá trị man trá...

Câu chuyện này, khi ở Kỳ Viên, bậc Đạo Sư kể về một người đi buôn lừa đảo.

Có hai người lái buôn ở Xá-vệ, một người lừa đảo và một người lương thiện. Hai người này hùn vốn với nhau, chắt đầy hàng hóa trên năm trăm cỗ xe, di chuyển từ đông sang tây, buôn bán thâu hoạch lợi tức nhiều, rồi đi trở về Xá-vệ.

Người lái buôn lương thiện nói với người lái buôn lừa đảo:

- Thưa bạn, chúng ta sẽ chia hàng hoá.

Người lái buôn lừa đảo suy nghĩ: "Người này lâu ngày mệt mỏi vì thiếu ăn thiếu ngủ. Nay về nhà, được ăn uống đầy đủ các món ngon đặc biệt khác nhau sẽ chết vì không tiêu hóa được. Khi ấy tất cả hàng hóa

thuộc về ta”. Vì vậy, anh ta nói:

- Sao các trời hôm nay không được tốt. Ngày cũng không được lành. Mai một chúng ta sẽ tính việc ấy. Anh ta cố tìm có tri hoãn. Nhưng người lương thiện cứ thúc bách mãi nên họ cũng chia hàng hoá. Sau đó, vị ấy đem theo hương và vòng hoa đi đến cúng dường bậc Đạo Sư, đánh lễ Ngài và ngồi xuống một bên. Bậc Đạo Sư hỏi:

- Ông về từ bao giờ?

- Bạch Thế Tôn, con về khoảng nửa tháng.

Ngài lại hỏi:

- Tại sao ông chậm đến thăm Như Lai?

Vị ấy trình câu chuyện trên. Bậc Đạo Sư nói:

- Nay nam cư sĩ, không phải chỉ nay kể ấy lừa đảo như vậy. Thuở xưa, đó cũng là người lái buôn lừa đảo.

Rồi theo lời yêu cầu của vị ấy, bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở xưa, khi vua Brahmadatta trị vì ở Ba-la-nại. Bò-tát sanh ra trong gia đình của một đại thần. Khi đến tuổi trưởng thành, ngài được cử làm quan tư pháp.

Lúc bấy giờ có hai người lái buôn, một người ở làng, một người ở thành phố làm bạn với nhau. Người ở làng giao cho người ở thành phố năm trăm lưỡi cày. Người ở thành bán những lưỡi cày ấy giữ lấy tiền, và tại chỗ cắt những lưỡi cày ấy, anh ta rải phân chuột.

Sau một thời gian, người ở làng đến và nói:

- Hãy trả các lưỡi cày cho ta.

Người lái buôn lừa đảo nói:

- Các lưỡi cày của bạn đã bị chuột ăn hết!

Và anh ta chỉ những đồng phân chuột. Người kia nói:

- Ôi! Những con chuột! Chúng mày đã ăn thì ta còn làm gì được nữa?

Khi đi tắm, anh ta đem theo con trai của người lái buôn lừa đảo, gửi nó trong nhà một người bạn và dặn không cho đứa bé đi đâu cả, cứ bắt nó ngồi trong phòng. Sau khi tắm xong, anh ta đến nhà người lái buôn lừa đảo. Người này hỏi:

- Con tôi đâu?

- Thưa bạn, tôi để con bạn trên bờ sông. Trong khi tôi lặn dưới nước, thì một con điều hâu đến, giơ móng vuốt bắt con bạn và bay lên không rồi. Tôi cố gắng đập nước, la lớn tiếng, nhưng không thể cứu nó được.

- Bạn nói láo con điều hâu không thể bắt đứa trẻ đem đi được!

- Nay bạn sự thật là vậy. Việc không đáng xảy ra lại xảy ra, thì tôi làm gì được? Con bạn đã bị con điều hâu bắt đi mất rồi!

Người kia mắng nhiếc:

- Ôi tên lừa đảo độc ác! Ôi kẻ giết người! Nay ta sẽ đi đến quan tòa và kéo mày đến đấy!

Rồi anh ta ra đi. Người lái buôn ở làng nói:

- Hãy làm như ý bạn muốn.

Và anh ta đi đến pháp đường trình quan. Người lái buôn lừa đảo nói với Bò-tát:

- Thưa quan lớn, người này dắt con tôi đi tắm. Khi tôi hỏi con tôi đâu rồi, anh ta nói nó đã bị con điều hâu bắt đi rồi. Xin ngài xử vụ kiện này cho tôi.

Bò-tát nói với người kia:

- Nay ông, hãy khai sự thật.

- Thưa quan lớn, vâng đúng vậy. Tôi dẫn con nó đi, con nó bị điều hâu tha rồi. Sự thật là như vậy, thưa ngài.

- Nhưng ở đời làm sao điều hâu lại tha đứa trẻ đi được.

- Thưa quan lớn, tôi có một câu muốn hỏi ngài: Nếu các con điều hâu không thể bắt đứa trẻ và bay lên không được, thì làm sao các con chuột lại ăn những lưỡi cày?

- Ông muốn nói gì thế?

- Thưa quan toà, tôi có cắt tại nhà người này năm trăm lưỡi cày. Khi tôi hỏi, anh ta nói những lưỡi cày ấy đã bị chuột ăn. Rồi anh ta chỉ cho tôi đồng phân của các con chuột đã ăn các lưỡi cày. Thưa quan lớn,

nếu các con chuột ăn được lưỡi cây thì các con điều hâu cũng có thể mang đi các đứa trẻ. Nếu các con chuột không ăn được thì các con điều hâu cũng sẽ không mang đứa trẻ đi được. Anh ta nói các con chuột đã ăn các lưỡi cây, xin ngài hãy phán xét chúng có thể bị ăn hay không thể bị ăn. Hãy xử vụ kiện này cho tôi.

Bồ-tát biết anh ta nghĩ ra cách man trá để đối trị với cách man trá của tên kia, nên ngài nói:

- Thật là một sự suy nghĩ khôn ngoan!

Rồi Bồ-tát đọc hai bài kệ này:

*Man trá trị man trá,
Đây thật suy tính hay,
Dùng lừa đảo phản công
Đối trị kẻ lừa đảo
Nếu cho rằng loài chuột
Có thể ăn lưỡi cây,
Thì sao các điều hâu
Lại không mang đứa trẻ?
Có những kẻ lừa đảo,
Lừa đảo kẻ lừa đảo,
Có những kẻ lường gạt
Lường gạt kẻ lường gạt!
Mắt con, ông hãy cho
Lưỡi cây kẻ đã mắt.
Người đã mất lưỡi cây,
Hãy trả con người khác!*

Như vậy kẻ mất con nhận lại con, và kẻ mất lưỡi cây nhận lại lưỡi cây. Và về sau, cả hai đi theo nghiệp của mình khi mạng chung.

-ooOoo-

Sau khi kể Pháp thoại này, bậc Đạo Sư nhận diện Tiền thân:

- Người lái buôn lừa đảo thời bấy giờ và người ngày nay là một, người lái buôn lương thiện cũng là người hiện tại. Và vị quan tư pháp là Ta vậy.

-ooOoo-

219. CHUYỆN ĐĂNG CHỈ TRÍCH (Tiền Thân Garahita)

Vàng ròng là của tôi...

Câu chuyện này, khi ở Kỳ viên, bậc Đạo sư kể về một Ty-kheo thối thất tinh tấn và không hoan hỷ. Vị này không thể tập trung tư tưởng vào một đối tượng độc nhất, và sống với tâm luôn luôn bất mãn. Tăng chúng đưa Ty-kheo ấy đến bậc Đạo Sư. Ngài hỏi:

- Có thật chẳng ông thối thất tinh tấn?

Vị ấy trả lời:

- Thật vậy, vì con bị phiền não chi phối!

Bậc Đạo Sư nói với Ty-kheo ấy:

- Nay Ty-kheo, phiền não này, thuở trước, đã bị ngay các loài bàng sanh khinh miệt. Ông đã xuất gia trong Giáo pháp này, sao lại thối thất tinh tấn, vì bị chi phối bởi thứ phiền não mà ngay các loài bàng sanh cũng khinh miệt?

Nói vậy xong, bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở xưa, khi vua Brahmadata trị vì ở Ba-la-nại, Bồ-tát sanh ra làm con khi ở khu vực Tuyết Sơn. Bồ-tát bị một người đi rừng bắt đem về dâng vua. Sống lâu ngày trong cung vua, làm đầy đủ các bổn phận, Bồ-tát rõ biết việc làm, nếp sống trong thế giới loài người. Vua bằng lòng với sự phục vụ của khi chúa, liền cho gọi người thợ rừng và ra lệnh thả khi chúa tại chỗ trước kia nó đã bị bắt. Người đi rừng làm đúng như lệnh truyền. Khi đàn khi biết được Bồ-tát đã về, chúng đến thăm, và hội họp trên một tảng đá lớn. Sau khi chào đón hỏi thăm Bồ-tát, chúng nói:

- Thưa chúa khi, trong thời gian dài như vậy, ngài sống ở đâu ?

- Trong cung vua tại Ba-la-nại, vua dùng ta như con khi làm trò mua vui và bằng lòng vì sự phục vụ của ta, nên đã thả ta.

Các con khi ấy hỏi:

- Chắc ngài biết cách sống của loài người. Hãy nói cho chúng tôi biết. Chúng tôi muốn nghe chuyện ấy.
- Chớ có hỏi ta về nếp sống của loài người.
- Hãy nói đi, chúng tôi muốn nghe

Bồ-tát nói:

- Loài người dẫu là Sát-đế-ly hay Bà-la-môn đều nói: Đây là tài sản của tôi!. Họ không hiểu tánh vô thường làm cho mọi vật biến hoại. Các bạn hãy nghe những hành động của những kẻ mù lòa ngu si ấy.

Rồi Bồ-tát đọc những bài kệ này:

*Vàng ròng là của tôi,
Vàng quý là của tôi!
Như vậy suốt ngày đêm,
Chúng rêu rao lớn tiếng,
Những người ngu si ấy
Không nhìn đến Chánh pháp.*

*Trong nhà, có hai chủ,
Một chủ không có râu,
Vú dài, có tóc bện,
Hai tai có đâm lỗ,
Được mùa với nhiều tiền,
Làm khổ đau mọi người.*

Nghe vậy, tất cả đều nói:

- Chớ nói, chớ nói nữa chúng tôi vừa nghe điều không đáng nghe!
 - Chúng bịt chặt tai với hai tay. Và chúng không ưa chỗ ấy vì chúng nói:
 - Tại chỗ này chúng ta đã nghe một điều không xứng đáng nghe!
- Vì vậy chúng đi chỗ khác. Tảng đá chúng ngồi được gọi là tảng đá bị chỉ trích, người ta nói như vậy.

-ooOoo-

Khi bậc Đạo sư kể Pháp thoại xong, Ngài thuyết giảng các Sự thật. Cuối bài giảng ấy, vị Tỷ-kheo đắc quả Dự lưu và ngài nhận diện tiền thân:

- Lúc bấy giờ, đàn khỉ là hội chúng Đức Phật, còn khỉ chúa là Ta vậy.

-ooOoo-

220. CHUYỆN TẾ SƯ DHAMMADHAJA (Tiền Thân Dhammadhaja)

Ngài sống về an lạc...

Câu chuyện này, khi ở Trúc Lâm, bậc Đạo Sư kể về những âm mưu sát hại Ngài, Lúc bấy giờ Đạo Sư nói:

- Nay các Tỷ-kheo, không phải chỉ nay, mà thuở trước cũng vậy, Đê-bà-đạt-đa đã âm mưu sát hại ta, nhưng dù chỉ làm Ta sợ hãi cũng không thành.

Nói vậy xong, bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở trước, vua Yasapàni trị vì ở Ba-la-nại, vua có một vị tướng quân tên là Kàlaka (Hắc nhân). Lúc bấy giờ, Bồ-tát là vị cổ vấn tế tự tên là Dhammaddahaja (Ngọn cờ Chánh pháp). Vua có một người thợ hớt tóc và làm đồ trang sức đầu tóc cho vua tên là Chattapàni (Người cầm dù).

Vua trị vì theo Chánh pháp. Nhưng vị tướng quân lo việc xử kiện thường ăn hối lộ và hay gièm pha. Khi đã lấy hối lộ, ông lừa đảo và chiếm đoạt tài sản của những người sở hữu chủ chính đáng.

Một hôm, một người bị thua trong một vụ kiện, hoa tay khóc lóc, khi đi ra khỏi pháp đình, thấy Bồ-tát đang hầu vua, liền gieo mình xuống chân Bồ-tát và thưa:

- Thưa ngài, trong khi ngài khuyến giáo vua về thánh sự và tục sự, thì tướng quân Kàlaka lấy hối lộ, làm các người sở hữu chủ phải mất tài sản.

Và ông ta thuật lại vụ kiện của mình. Bồ-tát động mỗi bi tâm nói:

- Nay bạn, hãy đi theo ta, ta sẽ xử vụ kiện cho bạn.

Bồ-tát đưa người ấy đến pháp đường. Một số đông quần chúng tụ họp lại. Bồ-tát xử vụ kiện của người ấy, và khiến người sở hữu chủ được lấy lại tài sản. Quần chúng đều hoan hô. Tiếng hoan hô làm thành tiếng ồn ào lớn. Vua nghe tiếng ồn ào liền hỏi:

- Tiếng ồn ào gì vậy?

- Thưa Đại vương, một vụ kiện xử sai đã được bậc trí Dhammaaddhaja xử lại đúng pháp, vì vậy đó là tiếng ồn ào do quần chúng hoan hô.

Vua bằng lòng, bảo mời Bò-tát đến và hỏi:

- Thưa Sư trưởng, trầm nghe nói Sư trưởng mới xử kiện?

- Thưa Đại vương, phải. Thần vừa xử xong một vụ kiện mà tướng quân Kàlaka đã xử sai.

Vua nói:

- Bắt đầu từ nay, Sư trưởng hãy xử các vụ kiện. Đôi tai trầm sẽ sung sướng, và thế giới sẽ tăng thịnh.

Bò-tát không muốn xử kiện. Nhưng vua yêu cầu:

- Vì thương xót mọi loài hữu tình, Sư trưởng hãy ngồi xử kiện.

Vì vậy Bò-tát nhận lời.

Từ đây trở đi Bò-tát ngồi xử kiện, và xử cho người sở hữu chủ chính đáng được thắng kiện. Còn Kàlaka không được tiền hối lộ, lợi dưỡng bị hao hụt nên bắt đầu gièm pha Bò-tát trước mặt vua. Ông ta tâu với vua:

- Thưa Đại vương, Dhammaddhaja muốn đoạt quốc độ của ngài.

Vua không tin và bảo ông ta đừng nói như vậy nữa. Kàlaka nói:

- Nếu Đại vương không tin thần, khi nào Dhammaddhaja đi đến hầu, Đại vương hãy nhìn qua cửa sổ, rồi Đại vương sẽ thấy Dhammaddhaja đã làm cho toàn thành phố nằm trong tay của ông ta.

Vua thấy đám người được Bò-tát xử kiện, tưởng rằng đấy là hội chúng của Bò-tát. Vua sinh lòng nghi ngờ Bò-tát và hỏi:

- Nay tướng quân, nay chúng ta phải làm gì?

- Thưa thiên tử, hãy giết nó.

- Chúng ta không thấy nó phạm trọng tội nào, làm sao ta giết nó được?

- Đã có một cách.

- Cách gì vậy?

- Hãy bảo nó làm một việc không thể làm được. Khi nó làm không được, ta lấy tội ấy, và ta sẽ giết nó.

- Nhưng việc gì không thể làm được?

- Thưa Đại vương, một khu vườn có đất tốt, được trồng cây và chăm sóc phải cần từ hai đến bốn năm mới sanh trái được. Đại vương hãy cho gọi nó đến và bảo: “Ngày mai, trầm muốn đến chơi tại một khu vườn. Hãy làm cho trầm một khu vườn”. Nó sẽ không thể làm được. Chúng ta nhân tội ấy sẽ giết nó.

Vua mời Bò-tát đến nói:

- Thưa bậc Hiền trí, Trầm đến chơi tại khu vườn cũ lâu ngày đã chán. Nay trầm muốn đến chơi ở một khu vườn mới. Hãy xây dựng cho trầm một khu vườn mới. Nếu khanh không làm được việc ấy, khanh sẽ mất mạng.

Bò-tát biết: “Có lẽ vì Kàlaka không nhận được tiền hối lộ, nên nó làm cho vua chống đối ta”. Bò-tát nói với vua:

- Thưa Đại vương, thần biết thần sẽ lo việc ấy.

Rồi đi về nhà, sau bữa ăn, Bò-tát nằm trên giường suy nghĩ.

Lúc ấy chiếc ngai của Đé Thích (Thiên chủ Sakka) trở thành nóng. Đé Thích hướng tâm suy nghĩ, biết rằng Bò-tát đang gặp khó khăn, liền vội vàng hiện đến phòng ngủ của ngài, đứng trên không và hỏi:

- Thưa bậc Hiền trí, ngài đang suy nghĩ gì?

- Người là ai?

- Ta là Đé Thích.

- Vua bảo ta làm một khu vườn, nên ta suy nghĩ về vấn đề ấy.

- Thưa bậc Hiền trí, chớ lo âu, tôi sẽ làm cho ngài một khu vườn như rừng Nandana, như rừng Cittalata ở thiên giới. Ta sẽ làm tại chỗ nào?

- Hãy làm tại chỗ ấy.

Đé Thích làm khu vườn xong, đi về thành chư Thiên.

Ngày hôm sau, tận mắt thấy khu vườn, Bò-tát đi báo cho vua:

- Thưa Đại vương, khu vườn đã làm xong cho ngài, xin hãy đi đến tiêu khiển.

Vua đi đến, thấy khu vườn có thành bao vây, rộng mười tám khuỷu tay, có sắc đỏ, có các cửa và vọng lâu, được tô điểm với nhiều loại cây nặng trĩu hoa và trái! Vì vậy vua nói với Kàlaka:

- Bậc hiền trí đã làm như lời ta nói. Nay chúng ta phải làm gì?

- Thưa Đại vương, nếu nó có thể làm một ngôi vườn trong đêm, thì sao nó không thể cướp đoạt vương quốc?

- Nay chúng ta phải làm cái gì?

- Chúng ta có thể bảo nó làm một việc khác không thể làm được.

- Việc gì vậy?

- Chúng ta bảo nó làm một cái hồ bằng bảy báu.

Vua nói:

- Tốt lắm,

Và vua cho gọi Bô-tát đến và bảo:

- Thưa Sư trưởng, Sư trưởng đã làm xong khu vườn. Sư trưởng hãy làm một cái hồ bảy báu tương xứng với khu vườn này. Nếu không thể làm được, mạng sống của khanh không còn nữa.

Bô-tát thưa:

- Tốt lắm, thưa Đại vương, có thể thần sẽ làm được.

Rồi Đế Thích làm một cái hồ tuyệt đẹp, có một trăm cái bến, có một ngàn khúc cong, trên che kín với sen năm sắc, giống như hồ trong vườn Nandana ở thiên giới.

Hôm sau, Bô-tát tận mắt thấy cái hồ ấy liền báo cho vua biết:

- Thưa thiên tử, cái hồ đã làm xong cho ngài.

Vua thấy cái hồ, lại bảo Kàlaka:

- Nay chúng ta phải làm gì?

- Thưa Đại vương, hãy bảo nó làm một cái nhà tương xứng với khu vườn.

Vua bảo Bô-tát:

- Thưa Sư trưởng, nay hãy làm một ngôi nhà toàn bằng ngà tương ứng với khu vườn và cái hồ này! Nếu khanh không làm được, mạng sống của khanh sẽ không còn.

Và Đế Thích làm một ngôi nhà đúng như vậy.

Hôm sau, Bô-tát tận mắt thấy ngôi nhà liền báo cho vua biết. Vua thấy ngôi nhà ấy hỏi Kàlaka:

- Nay chúng ta phải làm gì?

Thưa Đại vương, hãy bảo nó làm một hòn ngọc tương xứng với ngôi nhà.

Vua bảo Bô-tát:

- Nay bậc hiền trí, hãy làm một hòn ngọc tương xứng với ngôi nhà bằng ngà này. Với ánh sáng hòn ngọc, trăm sẽ đi dạo chơi trong nhà. Nếu khanh không làm được, khanh sẽ không còn mạng sống nữa.

Rồi Đế Thích làm xong hòn ngọc. Hôm sau Bô-tát tận mắt thấy hòn ngọc, liền trình vua. Vua hỏi Kàlaka nên làm gì, Kàlaka thưa:

- Thưa Đại vương, thần nghĩ có một vị thần nào đó đã làm theo ý muốn của Bà-la-môn Dhammaddhaja, nay hãy bảo nó làm một cái gì mà ngay các vị thần cũng không làm được. Các vị thần không thể làm được một con người đầy đủ bốn đức tánh. do vậy, Đại vương hãy bảo nó làm một con người giữ vườn đầy đủ bốn đức tính.

Vua bảo Bô-tát:

- Nay Sư trưởng, Sư trưởng đã làm xong cho chúng ta một khu vườn, một cái hồ, một cung điện bằng ngà, một hòn ngọc chiếu tỏa ánh sáng. Nay khanh hãy làm một người giữ vườn đầy đủ bốn đức tánh để bảo vệ khu vườn của ta. Nếu khanh không thể làm được, khanh sẽ mất mạng.

Bô-tát đáp:

- Thưa vâng, nếu có thể, sẽ lo làm việc ấy.

Rồi ngài đi về nhà. Sau buổi ăn ngon, ngài nằm nghỉ. Sáng sớm, ngài thức dậy ngồi trên mặt giường suy nghĩ: “Thiên chủ Đế Thích đã làm những gì có thể làm được, nhưng Đế Thích không có thể làm con người giữ vườn đầy đủ bốn đức tánh. Sự việc là như vậy, thà chết cô độc trong rừng tốt hơn là chết trong tay người khác”

Vì vậy, không nói với một ai, Bô-tát từ lâu đi xuống, ra khỏi thành bằng cổng chính, vào rừng và ngồi dưới một gốc cây suy tư về thiện pháp. Đế Thích biết sự việc ấy, hóa làm một người thợ rừng, đến gặp Bô-tát và thưa:

- Thưa ngài Bà-la-môn, ngài được nuôi dưỡng tế nhị, sao lại đi vào rừng này ngồi làm gì?

Đề hỏi ý nghĩa này, Đế Thích đọc bài kệ đầu:

Ngài sống về an lạc,

*Sao bỏ nước vào rừng?
Như một người khốn khổ
Một mình dưới gốc cây,
Ngồi thẩn thờ sâu muộn?*

Nghe vậy, Bô-tát đọc bài kệ thứ hai:

*Ta sống về an lạc
Nhưng bỏ nước vào rừng,
Như một người khốn khổ
Cô độc ngồi gốc cây
Suy tư về Thánh pháp.*

Rồi Đế Thích thưa:

- Thưa ngài Bà-la-môn, sự việc là như vậy, sao ngài ngồi tại chỗ này?

- Vua bảo làm một người giữ vườn đầy đủ bốn đức tánh và vì không có thể làm được một người như vậy, nên ta suy nghĩ: Sao ta lại chết trong tay người khác? Ta sẽ vào rừng, và chết cô độc ở đó. Vì vậy nên ta đến đây.

- Thưa ngài Bà-la-môn, tôi là thiên chủ Đế Thích, tôi đã làm ngôi vườn v.v... cho ngài. Tôi không thể làm một người đầy đủ bốn đức tánh, nhưng trong nước của vua có một thợ hót tóc tên là Chattapàni đầy đủ bốn đức tánh. Nếu phải có một người giữ vườn, hãy giới thiệu người hót tóc này là người giữ vườn. Đế Thích khuyên như Bô-tát, an ủi Bô-tát chớ sợ gì nữa, rồi đi về thành phố chư Thiên.

Bô-tát về nhà, ăn sáng xong đi đến cửa cung, thấy Chattapàni tại đấy. Ngài cầm tay anh ta và hỏi:

- Thưa bạn Chattapàni, nghe nói bạn có đủ bốn đức tánh phải không?

Chattapàni nói:

- Ai bảo ngài tôi có đầy đủ bốn đức tánh?

- Chính thiên chủ Đế Thích!

- Vì nguyên nhân gì Đế Thích nói vậy?

Bô-tát kể lại tất cả câu chuyện và nói lý do ấy.

Anh ta đáp:

- Thưa vâng, tôi có bốn đức tánh.

Bô-tát liền cầm tay Chattapàni đi đến yến kiến vua và thưa:

- Thưa Đại vương, Chattapàni này có đủ bốn đức tánh. Nếu cần một người giữ vườn, Đại vương hãy bảo người này giữ vườn.

Vua hỏi Chattapàni:

- Có thật là khanh đầy đủ bốn đức tánh?

- Thưa vâng, tâu Đại vương.

- Khanh có bốn đức tánh nào?

Vị ấy đọc bài kệ này:

*Tôi không có ganh tị,
Tôi cũng không uống rượu,
Tôi không có ái nhiễm,
An trú không phần nô,
Thiên tử, tôi là vậy.*

Vua hỏi:

- Đây Chattapàni, có phải khanh nói: Tôi không có ganh tị?

- Đúng vậy, thưa Thiên tử.

- Thấy những duyên có gì, khanh không có ganh tị?

- Thưa Đại vương, hãy nghe đây.

Chattapàni đọc bài kệ này, nói lên tính không ganh tị của mình:

*Xưa vì một nữ nhân,
Là vua, tôi ra lệnh
Bắt trời vị tế sư,
Nhưng vị ấy dạy tôi
An trú vào Thánh pháp,*

Do vậy tôi không ganh.

Rồi vua hỏi Chattapàni:

- Này Chattapàni, do thấy tác hại gì, khanh là người không uống rượu?

Chattapàni đọc bài kệ này:

Kính thưa bậc Đại vương,

Xưa tôi uống rượu say,

Tôi đã ăn cả thịt

Chính đứa con trai tôi,

Tôi khổ đau sâu muôn,

Thề từ bỏ uống rượu.

Rồi vua lại hỏi:

- Này bạn, do thấy duyên có gì bạn không còn ái nhiễm?

Chattapàni nói lên duyên có ấy với một bài kệ này:

Xưa tôi chính Đại vương

Tên Kỳ-ta-và-sa,

Con tôi đã làm vỡ

Bình bát Độc Giác Phật,

Và nó phải mệnh chung.

Do vậy, không ái nhiễm.

Vua tiếp tục hỏi Chattapàni:

- Do duyên có gì, bạn trở thành người không phẫn nộ?

Chattapàni nói lên duyên có ấy với một bài kệ này:

Tôi là A-ra-ka,

Bảy năm tu từ tâm,

Bảy kiếp sống Phạm thiên,

Do vậy, không phẫn nộ.

Khi Chattapàni đã nói lên bốn đức tánh của mình, vua khen ngợi Bồ-tát trước hội chúng. Ngay lúc ấy, các vị đại thần, Bà-la-môn, gia chủ v.v... đều đứng dậy, và la lớn:

- Ôi, đồ ăn hối lộ! Ôi kẻ ăn trộm ác độc! Người không được của hối lộ, nên nói xấu bậc hiền trí và muốn giết vị ấy.

Họ bắt giữ Kàlaka, kéo ông ta ra khỏi cung vua, rồi chụp lấy bất cứ vật gì, kẻ lấy đá, người lấy côn, họ đánh ông ta vỡ đầu và chết ngay. Xong họ nắm chân ông ta lôi đi và quăng xác trên đồng phân.

Từ đó về sau, vua trị nước thật đúng pháp, rồi đi theo nghiệp của mình lúc mệnh chung.

-ooOoo-

Sau khi kể Pháp thoại này, bậc đạo sư nhận diện Tiên thân:

- Lúc bấy giờ, tướng Kàlaka là Đề-bà-đạt-đa, người thợ hớt tóc Chattapàni là Xá-lợi-phát, còn Dhammaddaja là Ta vậy.

-ooOoo-